

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне
па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў

МЕТОДЫКА АРГАНІЗАЦЫІ ФАЛЬКЛОРНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

*Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці 1-18 01 01 Народная творчасць (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці
1-18 01 01-05 Народная творчасць (фальклор)*

Мінск
БДУКМ
2015

СКЛАДАЛЬНІК

Т. А. Пладунова, старшы выкладчык кафедры этналогіі і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

кафедра тэорыі і метадыкі выкладання мастацтва ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»;

Т. І. Кухаронак, старшы навуковы супрацоўнік дзяржаўнай навуковай установы «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі», кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ў ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

кафедрай этналогіі і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 10 ад 20.05.2014 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 18.06.2014 г.);

навукова-метадычным саветам па народнай творчасці вучэбна-метадычнага аб'яднання па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў (пратакол № 6 ад 06.11.2014 г.)

Адказы за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказы за выпуск: Т. А. Пладунова

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Тыпавая вучэбная праграма «Методыка арганізацыі фальклорнай дзейнасці» распрацавана для ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту па напрамку спецыяльнасці 1-18 01 01-05 Народная творчасць (фальклор).

Вучэбная дысцыпліна «Методыка арганізацыі фальклорнай дзейнасці» разглядае шляхі і сродкі па засваенні і адаптацыі беларускіх абрадавых і пазаабрадавых традыцый у сучасным культурным жыцці, выпрацаваныя айчыннымі фалькларыстамі і этнапедагогамі.

Раздзелы праграмы выяўляюць міждысцыплінарныя сувязі з дысцыплінамі «Вусная народная творчасць», «Міфалогія», «Этнаграфія», «Этнасеміётыка» спецыялізацыі «этнафоназнаўства». Ва ўзаемадзеянні названых профільных дысцыплін спецыялізацыі вучэбная дысцыпліна «Методыка арганізацыі фальклорнай дзейнасці» заклікана ажыццяўляць асноўныя палажэнні па ахове, зберажэнні і пераемнасці беларускіх абрадавых і сацыяльна-побытавых традыцый у сучаснай сацыякультурнай прасторы*, аналізуе формы і метады ўкаранення іх у кантэкст сучаснай мастацкай культуры ў якасці эстэтычна арганізаванай традыцыі, якія назапашаны ў ХХ–ХХІ стст. і выбудоўваюцца сёння ў рамках прафесійнай і аматарскай этнакультурнай дзейнасці.

Раздзелы праграмы разглядаюць розныя падыходы ўвасаблення функцыянальна-семантычнага і эстэтычнага зместу традыцыйных абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык беларусаў у аматарскай фальклорнай творчасці, а таксама шляхі і сродкі іх укаранення ў сучасным культурным жыцці грамадства.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – узбагачэнне будучых спецыялістаў па фальклоры тэарэтычнымі ведамі і практычнымі навыкамі па засваенні і рэвіталізацыі каляндарных і сямейных абрадавых свят, пазаабрадавых побытавых практык шляхам іх мастацкага рэканструявання на рэгіянальнай дакументальнай аснове.

* Закон «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь»; Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Аб зацвярджэнні Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны» ад 29.12.2004 г. № 627.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

– фарміраванне ў студэнтаў навуковага падыходу, эстэтычных крытэрыяў і творчай матываванасці да вывучэння і ўвасаблення абрадавых і пазаабрадавых традыцый у рэчышчы іх мастацкага рэканструявання;

– авалоданне асноўнымі паняццямі і тэрміналогіяй, звязанымі з вывучэннем каляндарных і сямейна-абрадавых цыклаў, пазаабрадавых побытавых практык і прымеркаваных да іх танцавальна-гульнявых, бяседных дзей;

– раскрыццё функцыянальна-семантычнага зместу, жанравага саставу каляндарных і сямейна-родавых свят і абрадаў;

– асэнсаванне працэсаў устойлівасці і пераемнасці, эвалюцыі і сучасных трансфармацый каляндарных і сямейна-родавых свят, пазаабрадавых побытавых практык беларусаў;

– выпрацоўка практычных уменняў і навыкаў арганізацыі і правядзення каляндарных і сямейна-абрадавых свят і дапасаваных да іх рэкрэацыйных дзей у сучасных умовах;

– фарміраванне аналітычнай кампетэнцыі і творчага мыслення на даследчым, сцэнарна-праектным і арганізацыйна-рэпетыцыйным этапах мастацкага ўвасаблення каляндарных і сямейна-родавых абрадаў, пазаабрадавых побытавых дзей, танцавальна-гульнявых і фальклорна-тэатралізаваных відовішчаў.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

– асноўныя этапы станаўлення даследаванняў фальклорнай традыцыі беларусаў;

– абрадавую карту і сакральную тапаграфію беларусаў;

– навуковую спадчыну найбольш вядомых збіральнікаў і даследчыкаў беларускага фальклору;

– законы вуснай перадачы фальклорнай традыцыі;

– асноўныя прынцыпы інтанавання і гуказадабывання ў беларускіх традыцыйных спевах;

– рэгіянальныя асаблівасці беларускіх традыцыйных спеваў;

– асноўныя метадыкі работы з фальклорнай песняй;

– асноўныя тэарэтычныя паняцці, якія разглядаюцца ў межах дысцыпліны;

– навуковыя падыходы па класіфікацыі беларускіх каляндарных і сямейна-родавых абрадаў і сістэматызацыі іх структурных элементаў;

– гісторыю і асноўныя кірункі даследавання гульнявых, каляндарных і сямейна-родавых традыцый беларусаў;

- агульную характарыстыку, функцыянальна-семантычны змест, жанравы састаў традыцыйных гульняў, абрадаў і свят, пазаабрадавых побытавых практык;

- рэгіянальныя асаблівасці абрадаў каляндарнага і сямейна-родавага цыклаў і арэал іх бытавання;

- метады мастацка-практычнай фалькларыстыкі па ўвасабленні вуснай народнай творчасці;

умець:

- праводзіць фальклорную палявую практыку;

- фіксаваць на лічбавых носьбітах, расшыфроўваць і архіваваць экспедыцыйныя матэрыялы;

- арыентавацца ў жанравых асаблівасцях фальклорнай спадчыны беларусаў;

- аналізаваць мастацка-вобразную сістэму фальклорных жанраў;

- арганізоўваць і кіраваць працэсам развучвання традыцыйных спеваў;

- улічваць творчыя асаблівасці традыцыйных спеваў пры стварэнні канцэртных праграм, сацыякультурнай дзейнасці, дзейнасці па этнакультурным выхаванні;

- самастойна аналізаваць каляндарныя і сямейна-родавыя абрады, выбудоўваць архітэктоніку дзеі паводле іх структурных элементаў (кодаў);

- праектаваць сцэнарыі на аснове акцыянальных кодаў абраду з улікам яго тэмпаральнага, лакатыўнага, персанальнага, атрыбутыўнага, музычна-вербальнага, музычна-інструментальнага, пластычнага кодаў;

- складаць рэпертуарныя зборнікі фальклорных матэрыялаў;

- арганізоўваць і ўвасабляць абрадавую дзею, рэкрэацыйныя, гульнявыя практыкі ў рэчышчы іх мастацкага рэканструявання на дакументальнай аснове;

- ажыццяўляць рэпетыцыйны працэс з гуртамі-ілюстратарамі фальклорнай мастацкай дзеі;

- арганізоўваць працу па якасным тэхнічным забеспячэнні фальклорнай мастацкай дзеі;

валодаць:

- сучасным тэрміналагічным слоўнікам навуковай і народнай тэрміналогіі па арганізацыі пераймання мастацтва вуснай традыцыі;

- метадамі распрацоўкі абрадавай карты свята;

– прыёмамі дакументавання фальклорных адзінак.

З ліку эфектыўных педагагічных метадаў і тэхналогій навучання, якія садзейнічаюць набыццю студэнтамі ведаў у галіне беларускага фальклору і фарміраванні ў іх вопыту самастойнага вырашэння разнастайных задач, вылучаюцца наступныя:

- тэхналогіі вучэбна-даследчыцкай дзейнасці;
- праектныя тэхналогіі;
- метады этнаграфічнага даследавання;
- метады ўключанага назірання;
- метады дэманстрацыйнай антрапатэхнікі.

Засваенне адукацыйнай праграмы па напрамку спецыяльнасці 1-18 01 01-05 Народная творчасць (фальклор) павінна забяспечыць фарміраванне наступных груп кампетэнцый.

Акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і творчых задач.

АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-10. Валодаць метадамі і сродкамі пазнання, навучання, самакантролю для інтэлектуальнага развіцця, павышэння культурнага ўзроўню, прафесійнай кампетэнцыі.

Сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі.

САК-6. Умець працаваць у камандзе.

САК-7. Быць здольным асэнсавана ўспрымаць і беражліва адносіцца да гістарычнай, культурнай спадчыны Беларусі і свету, культурных традыцый і рэлігійных поглядаў.

Прафесійныя кампетэнцыі:

ПК-2. Ажыццяўляць неабходныя маркетынгавыя дзеянні для складання прагнозу эфектыўнасці калектыву, знаходзіць неабходныя фінансавыя сродкі для яго рэалізацыі.

ПК-3. Забяспечваць шматбаковыя сувязі з грамадкасцю ў працэсе работы, удзельнічаць у распрацоўцы рэкламнай і друкаванай прадукцыі.

ПК-4. Рыхтаваць даклады, паведамленні і іншую дакументацыю ў галіне народнай творчасці і ўдзельнічаць у іх рэпрэзентацыі.

ПК-5. Карыстацца інфармацыйнымі рэсурсамі для шматбаковага забеспячэння арганізацыйна-кіраўніцкай дзейнасці ў галіне народнай творчасці.

ПК-10. Карыстацца інфармацыйнымі рэсурсамі для азнамлення з нарматыўнай базай адукацыі і інавацыямі ў дыдактыцы навучання.

ПК-11. Удасканалваць сваё педагагічнае майстэрства.

ПК-14. Аналізаваць перспектывы і напрамкі захавання і развіцця народнай творчасці.

ПК-15. Планаваць асноўныя этапы навуковых даследаванняў народнай творчасці.

ПК-21. Удасканалваць методыкі работы з творчымі калектывамі, распрацоўваць вучэбныя праграмы, вучэбна-метадычныя комплексы і іншую вучэбную літаратуру.

ПК-22. Арганізоўваць работу навукова-метадычных канферэнцый па праблемах развіцця народнай творчасці.

На вывучэнне дысцыпліны «Методыка арганізацыі фальклорнай дзейнасці» ўсяго прадугледжана 514 гадзін, з якіх 302 гадзіны – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: 60 гадзін – лекцыі, 120 гадзін – практычныя заняткі, 122 гадзіны – семінары.

Рэкамендаваныя формы кантролю ведаў студэнтаў – залік і экзамены.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Раздзелы і тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін			
	усяго	лекцыі	практ. зан.	сем. зан.
Уводзіны	2	2		
Раздзел I. Метады мастацка-практычнай фалькларыстыкі па засваенні і рэвіталізацыі традыцыйных абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык				
<i>Тэма 1.</i> Абрадавая практыка як арганізацыя мыслення і паводзін традыцыйнага грамадства	10	4		6
<i>Тэма 2.</i> Эстэтычная і этнаэкалагічная аснова засваення абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык у вучэбна-выхаваўчай і сацыякультурнай дзейнасці	8	4		4
<i>Тэма 3.</i> Збіранне і даследаванне беларускага фальклору	20	6		14
<i>Тэма 4.</i> Методыка даследавання абрадавых традыцый	24	4	10	10
<i>Тэма 5.</i> Аматырская фальклорная дзейнасць як фактар захавання і пераемнасці беларускіх абрадавых і пазаабрадавых традыцый	6	2		4
<i>Тэма 6.</i> Засваенне традыцыйных абрадаў і свят у аматырскай творчасці	22	2	10	10
<i>Тэма 7.</i> Інавацыйныя формы і метады арганізацыі фальклорнай дзейнасці	10	4		6
Раздзел II. Мастацкая рэканструкцыя каляндарных, сямейна-родавых абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык				
<i>Тэма 8.</i> Праблемы бытавання і рэканструявання традыцыйных абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык на сучасным этапе	12	6		6
<i>Тэма 9.</i> Мастацкая рэканструкцыя абрадаў і свят зімовага цыкла	14		10	4
<i>Тэма 10.</i> Мастацкая рэканструкцыя абрадаў і свят веснавога цыкла	14		10	4
<i>Тэма 11.</i> Мастацкая рэканструкцыя абрадаў і свят летняга цыкла	14		10	4
<i>Тэма 12.</i> Мастацкая рэканструкцыя абрадаў і свят летне-восеньскага цыкла	14		10	4

<i>Тэма 13.</i> Традыцый бытавання і перспектывы мастацкага рэканструявання сямейна-родавых абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык	8	4		4
<i>Тэма 14.</i> Сістэматызацыя рытуалаў радзінна-хрэсьбіннага абрадавага цыкла	6		2	4
<i>Тэма 15.</i> Сістэматызацыя рытуалаў вясельнага абрадавага цыкла	8		2	6
<i>Тэма 16.</i> Сістэматызацыя абрадавых цырымоній ушанавання продкаў	6		2	4
<i>Тэма 17.</i> Пазаабрадавыя побытавыя практыкі сямейна-родавага цыкла	10	6		4
Раздзел III. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка і ўвасабленне традыцыйных абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык				
<i>Тэма 18.</i> Рэжысёрскі аналіз традыцыйнага абраду	16	4	6	6
<i>Тэма 19.</i> Сцэнарнае праектаванне абрадавай дзеі	16	2	8	6
<i>Тэма 20.</i> Пастановачная работа па ўвасабленні абрадавай дзеі	32	6	20	6
<i>Тэма 21.</i> Мастацкае рэканструяванне і сцэнічная інтэрпрэтацыя абрадавага і пазаабрадавага фальклору	30	4	20	6
Разам...	302	60	120	122

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Фальклорная дзейнасць як галіна сацыяльна-культурнай дзейнасці па засваенні і актуалізацыі народных традыцый, арганізацыі і змястоўным нападуненні жыцця і побыту сучаснага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь на іх падмурку.

Збіральніцкая і даследчая праца як перадумовы пісьменнай фальклорнай дзейнасці спецыялістаў па фальклоры.

Беларускія абрадавыя і пазаабрадавыя побытавыя традыцыі як адлюстраванне быцця родавай абшчыны ва ўсіх яго праявах: у абрадах і звычаях жыццёвага цыкла, у аграрнай і працоўнай дзейнасці, побыце, сямейных і грамадскіх узаемаадносінах людзей, іх вераваннях, інтарэсах і душэўных перажываннях.

Уключэнне самабытных абрадавых традыцый і побытавых рэкрэацыйных практык у сучасны сацыякультурны кантэкст Беларусі.

Раздзел I. Метады мастацка-практычнай фалькларыстыкі па засваенні і рэвіталізацыі традыцыйных абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык

Тэма 1. Абрадавая практыка як арганізацыя мыслення і паводзін традыцыйнага грамадства

Абрадавая традыцыя як эмацыянальна збалансаваная сістэма жыццятворчасці соцыуму ў прыродным асяроддзі.

Каляндарныя і сямейна-родавыя абрадавыя практыкі як арганізацыя мыслення і паводзін людзей – у сумеснай працы, маленні звышнатуральным сілам аб ураджаі, плёне ў гаспадарцы і сям’і, абагаўленні сіл прыроды.

Матывацыя абрадавых практык (вербальных, этнафанічных, пластычных, маскіравання) у традыцыйнай супольнасці – забеспячэнне збалансаванасці быцця соцыуму ў рытме з прыроднымі і жыццёвымі цыкламі. Функцыянальнасць традыцыйных абрадаў.

*Тэма 2. Эстэтычная і этнаэкалагічная аснова засваення
абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык
у вучэбна-выхаваўчай і сацыякультурнай дзейнасці*

Эстэтычная канцэпцыя рэканструявання народных мастацкіх традыцый метадамі мастацка-практычнай фалькларыстыкі беларускага філосафа У. М. Конана. Эстэтычная самадастатковасць і сугестыўнасць фальклорнай традыцыі. Этнаэкалагічны патэнцыял беларускіх абрадавых і пазаабрадавых традыцый. Выхаваўчая роля каляндарных і сямейных абрадаў у сучаснай вучэбна-выхаваўчай і сацыякультурнай дзейнасці.

Актуалізацыя абрадавых свят і пазаабрадавых побытавых практык як развітой мастацкай сістэмы. Шляхі і перспектывы іх увядзення ў кантэкст сучаснай мастацкай культуры ў якасці эстэтычна арганізаванай традыцыі. Тэарэтычная і практычная распрацоўка метадаў мастацка-практычнай фалькларыстыкі навукоўцамі і этнапедагогамі краіны. Арганізацыя фальклорнай дзейнасці як сацыяльна значная практыка этнакультурнай ідэнтыфікацыі, духоўнага ўмацавання інстытута сям'і.

Тэма 3. Збіранне і даследаванне беларускага фальклору

Агляд важнейшых публікацый і даследаванняў беларускага фальклору.

Асноўныя прынцыпы збірання і вывучэння беларускай народнай творчасці. Гісторыка-тэарэтычнае вывучэнне жанраў і відаў беларускага фальклору ў працах вядомых беларускіх і замежных фалькларыстаў.

Цэнтры збірання і комплекснага вывучэння беларускага фальклору. Перыядычныя і непэрыядычныя выданні. Збіранне і даследаванне беларускага фальклору выкладчыкамі, аспірантамі і студэнтамі УВА Беларусі. Выданне зборнікаў рэгіянальнага фальклору. Падручнікі і дапаможнікі па беларускай вуснапаэтычнай творчасці. Праграмы-апытальнікі для фальклорнай практыкі студэнтаў.

Тэма 4. Методыка даследавання абрадавых традыцый

Методыка даследавання традыцыйных абрадаў расійскіх вучоных М. І. і С. М. Талстых. Архітэктоніка абрадавай дзеі як сукупнасць раўназначных па функцыянальна-семантычнай нагрузцы кодаў: тэмпаральны код – час правядзення абраду (свята); акцыянальны код – ход абрадавых падзей; лакатыўны код – месца правядзення абраду (свята); персанальны код –

кола ўдзельнікаў, наяўнасць маскіраваных персанажаў; атрыбутыўны код – выкарыстанне абрадавых атрыбутаў, адзення, маскіравання; музычны код – тыпавыя напевы з адмысловымі этнафанічнымі прыкметамі і гукаідэал інструментальнай этнафоніі; вербальны – наяўнасць заклікаў, замоў, зычанняў, праклёнаў, дыялогаў у абрадзе, сакральны смех, маўчанне.

Узоры класіфікацыі і сістэматызацыі абрадавых свят айчынных фалькларыстаў А. С. Ліса, У. А. Васілевіча, А. Ю. Лозкі, В. Д. Ліцвінкі, З. Я Мажэйкі, Г. А. Барташэвіч і інш.

Тэма 5. Аматырская фальклорная дзейнасць як фактар захавання і пераемнасці беларускіх абрадавых і пазаабрадавых традыцый

Аматырскія фальклорныя калектывы і іх роля ў захаванні і трансляцыі народных традыцый. Сістэматызацыя тыпаў і форм фалькларызму па ўвасабленні фальклорнага мастацтва ў аматырской творчасці.

Структурныя падраздзяленні сістэмы культуры і адукацыі, закліканыя ажыццяўляць ахову і зберажэнне аўтэнтчных традыцый, працэс іх пераемнасці і папулярызацыі (раённыя і абласныя аддзелы культуры і адукацыі, арганізацыйна-метадычныя цэнтры, палацы культуры, дамы фальклору, цэнтры народнай творчасці, установы дадатковай адукацыі, музеі).

Стварэнне фальклорнага гурта як творчага калектыву па вывучэнні, засваенні і папулярызацыі народных мастацкіх традыцый, абрадаў і свят. Перспектыўнае планаванне навукова-метадычнай, вучэбна-выхаваўчай і рэпетыцыйнай работы, канцэртна-святочнай дзейнасці фальклорнага гурта.

Тэма 6. Засваенне традыцыйных абрадаў і свят у аматырской творчасці

Метады мастацка-практычнай фалькларыстыкі па вывучэнні, засваенні і ўвасабленні традыцыйных абрадаў і свят у аматырской творчасці: метады вуснай перадачы і ўключанага назірання, тэхнічна апасродкаваны (аўдыя і відэа) ілюстратыўны метады; метады этнафанічнага аналізу і транскрыпцыі аўтэнтчнага музычнага ўзору; метады сінхроннага выканання-імітацыі музычнага, харэаграфічнага ўзору сумесна з аўтэнтчнымі выканаўцамі (з аўдыявідэастужкі), метады паказу педагога-лідара гурта, практыкаванняў і самастойнай работы; метады эмпатыі і творчай імправізацыі.

Этапы засваення, арганізацыі і правядзення абрадавага свята.

Падрыхтоўча-даследчы этап. Тэарэтычны аналіз абрадавай традыцыі і яе рэгіянальных адметнасцей. Збор факталагічнага матэрыялу, пашпартызацыя фальклорных узораў. Складанне абрадавай карты свята, у якой прыведзена сістэматызацыя яго структурных кампанентаў (кодаў) паводле прапанаванай metodyкі М. І. і С. М. Талстых, на аснове іншых падыходаў айчынных і замежных фалькларыстаў. Расшыфроўка і сістэматызацыя песенных і вербальных тэкстаў абраду.

Арганізацыйна-метадычны этап. Афармленне падабраных этнафанічных, вербальных, танцавальна-гульнявых узораў у рабочы рэпертуарны зборнік альбо ў фанатэку. Складанне сцэнарыя паводле акцыянальных кодаў абрадавага свята з больш дэталёвым пазначэннем ходу абрадавых падзей і асобных момантаў свята, часу і месца іх правядзення, кола ўдзельнікаў і завадатараў свята, абрадавых персанажаў, маскіравання і атрыбутыкі; зместу прымеркаванай да свята рэкрэацыйна-забаўляльнай часткі. Рэжысёрскае вырашэнне кожнага з эпізодаў свята.

Вучэбна-рэпетыцыйны этап. Стварэнне фальклорнай групы выканаўцаў-ілюстратараў адпраўлення абраду, засваенне ёй адпаведнага песеннага, музычнага, харэаграфічнага, гульнявога, тэатральнага матэрыялу (з рабочага рэпертуарнага зборніка), выраб касцюмаў і святочнай атрыбутыкі, размеркаванне роляў у абрадавай дзеі, вызначэнне лідараў-завадатараў свята і адказных па арганізацыйных пытаннях. Рэжысёрскія прыёмы ўвасаблення абрадавай дзеі і актывізацыі яе ўспрымання глядачом.

Прэзентацыйна-творчы этап. Мастацкая рэканструкцыя свята ў натуральных умовах бытавання. Канцэртная праграма паводле рэгіянальных каляндарных абрадаў.

Аналітычны этап. Аналіз зробленай мастацка-фалькларыстычнай працы, яе дакументаванне і архівацыя, папулярызацыя ў СМІ.

Тэма 7. Інавацыйныя формы

і метады арганізацыі фальклорнай дзейнасці

Формы і метады ўключэння грамадства ў святочна-абрадавую цыклічнасць традыцыйнай культуры.

Дзяржаўныя і грамадскія этнавыхаваўчыя праекты на аснове традыцыйнай народнай культуры. Фэстывалі традыцыйнага

мастацтва як рычаг стымулявання творчай дзейнасці калектываў у этнакультурным рэчышчы. Майстар-класы і школы традыцыйнага мастацтва. Фальклорныя летнікі і этнадыскатэкі, тэматычныя вечарыны і выставы, кіналекторыі і этнаграфічныя канцэрты, тэле-, радыёпраграмы. Народныя святы ў вёсцы і горадзе, фольк-мадэрн-праекты паводле абрадавых і пазаабрадавых традыцый.

Раздзел II. Мастацкая рэканструкцыя каляндарных, сямейна-родавых абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык

Тэма 8. Праблемы бытавання і рэканструявання традыцыйных абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык на сучасным этапе

Сучасны стан аўтэнтычных абрадавых традыцый у Беларусі. Другасныя фалькларызаваныя формы бытавання і ўзнаўлення народных свят. Паняцці «рэканструкцыя», «рэстаўрацыя», «стылізацыя» ў навукова-даследчых працах мастацтвазнаўцаў і фалькларыстаў, метадычных распрацоўках рэжысёраў свят.

Мастацкая рэканструкцыя абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык як сучасна адаптаванае ўзнаўленне традыцыйных дзей на рэгіянальнай дакументальнай аснове з захаваннем іх драматургічнай асновы, вербальных, этнафанічных, пластычных і драматычных кампанентаў.

Асноўныя прынцыпы мастацкай рэканструкцыі абраду: дакладнасць увасаблення абраду, вуснасць пераймання ўсіх яго кампанентаў, актуальнасць функцыянальнага зместу абраду ў сацыяльна-культурным і эстэтычным запатрабаванні грамадства.

Этапы мастацкай рэканструкцыі абраду: складанне абрадавай карты сістэматызацыі кодаў абраду (святочнай дзеі) і сцэнарнае праектаванне на яе аснове; рэжысёрскі аналіз і мізансцэніраванне абрадавай дзеі; фарміраванне фанатэкі і рэпертуарнага зборніка да сцэнарыя; рэпетыцыйна-пастановавая работа з гуртом-ілюстратарам абрадавай дзеі па яе ўвасабленні.

*Тэма 9. Мастацкая рэканструкцыя абрадаў
і свят зімовага цыкла*

Абрады калядавання-шчадравання ў рэгіёнах Беларусі.

Мастацкая рэканструкцыя абрадавай гульні «Жаніцьба Цярэшкі» на Падзвінні, каляднага абходу з «Казой» на Палессі, «Ражстоўскага абходу Хрыстаславаў» на Панямонні. Мастацкая рэканструкцыя беларускага народнага тэатра батлейкі – ляльнага тэатра рэлігійна-містэрыяльнага зместу (паводле гісторыі нараджэння Хрыста) з уключэннем народных інтэрмедый.

Канцэртна-сцэнічная версія калядных прадстаўленняў.

*Тэма 10. Мастацкая рэканструкцыя абрадаў
і свят веснавога цыкла*

Мастацкая рэканструкцыя абрадавых цырымоній Масленіцы, Гукання вясны, Вялікадня, Юр'я, Ушэсця паводле рэгіянальных традыцый.

Канцэртна-сцэнічная версія абрадавых праграм веснавога цыкла.

*Тэма 11. Мастацкая рэканструкцыя абрадаў
і свят летняга цыкла*

Мастацкая рэканструкцыя траецкіх абрадавых цырымоній паводле рэгіянальных традыцый: «Кумленне» на Падзвінні і Падняпроўі, «Ваджэнне Куста» на Брэсцкім Палессі, «Провады Русалкі» на Гомельскім Палессі.

Мастацкая рэканструкцыя Купалля на аснове рэгіянальных традыцый. Адметнасці купалавання на Падзвінні, Падняпроўі і Брэсцкім Палессі.

Канцэртна-сцэнічныя праграмы паводле рэгіянальных абрадавых цырымоній Зялёных святак і Купалля.

*Тэма 12. Мастацкая рэканструкцыя абрадаў
і свят летне-восеньскага цыкла*

Рэжысёрскі аналіз абрадаў жніўнага цыкла (зажынкi і дажынкi). Рэгіянальныя асаблівасці абрадавых цырымоній: «Пакрыванне поля», «Завіванне дажынкавага вянка», «Завіванне барады», рытуалы ўшанавання зажынкавага і дажынкавага снапоў, качання на ніве, інш. Мастацкая рэканструкцыя абрадаў

жніўнага цыкла. Рэжысёрскі аналіз восеньскіх абрадаў «Жаніцьба коміна», «Багач», «Дзяды».

Мастацкае ўвасабленне абрадаў і свят летне-восеньскага цыкла.

*Тэма 13. Традыцыі бытавання і перспектывы мастацкага
рэканструявання сямейна-родавых абрадаў
і пазаабрадавых побытавых практык*

Сямейна-абрадавая практыка як арганізацыя мыслення і паводзін людзей паводле асноўных этапаў жыццёвага цыкла чалавека: нараджэння, уступлення ў шлюб, смерці. Адлюстраванне гэтых этапаў у трох абрадавых цыклах сямейна-родавага круга: радзінах, вяселлі, пахаванні.

Абрадавыя і побытавыя традыцыі сямейна-родавага цыкла як эмацыянальна збалансаваная сістэма жыццядзейнасці соцыуму. Матывацыя сямейна-абрадавых і пазаабрадавых побытавых практык (вячорак, ігрышчаў, гасцяванняў, вечарынак, бясед) у традыцыйнай супольнасці – забеспячэнне збалансаванасці быцця соцыуму ў рытме з жыццёвымі цыкламі чалавека. Рэгулятыўная роля сямейна-родавых абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык у быцці сямейна-родавай абшчыны. Этнакалагічны фактар іх увядзення ў кантэкст сучаснай культуры.

*Тэма 14. Сістэматызацыя рытуалаў
радзінна-хрэсьбіннага абрадавага цыкла*

Радзінна-хрэсьбінны абрадавы цыкл, яго полісастаўнасць і жанравая дыферэнцыяцыя кампанентаў. Адлюстраванне ў музычна-паэтычным змесце радзінных песень асноўнага сэнсу сямейна-абрадавай цырымоніі – далучэння дзіцяці да родавай і сямейнай абшчыны.

Адлюстраванне асноўных этапаў абраду і іх эмацыянальнай нагрукі ў песнях: велічальна-віншавальных, адрасаваных нованароджанаму, яго бацькам і родным; жартоўных – да бабкі-павітухі, кума і кумы; лірыка-эпічных і застольных, якія выконваюцца падчас абрадавай трапезы.

Абрадавая рэгламентацыя паводзін удзельнікаў і герояў урачыстасці (бацькоў, кумоў, бабкі-павітухі). Абрад падзелу «бабінай кашы» як кульмінацыйны момант радзінна-хрэсьбіннай урачыстасці, карнавальныя рысы народна-смехавой культуры

ў яго імправізаваных сцэнах (пераапрапананне, жарты), маральна-павучальны кампанент абраду (разнастайныя пажаданні нованароджанаму) .

Рэгіянальныя адметнасці радзінна-хрэсьбіннай абраднасці.

*Тэма 15. Сістэматызацыя рытуалаў
вясельнага абрадавага цыкла*

Вясельны абрадавы цыкл. Развітасць комплексу вясельных абрадавых цырымоній, музычная разнастайнасць і насычанасць этнафанічнай партытуры вяселля. Драматургія вяселля, разгорнутага ў часе (на працягу некалькіх тыдняў) і ў прасторы (у хаце маладога, у хаце маладой). Асноўныя этапы вяселля: *перадвясельны этап* (сватанне, запоіны, заручыны, зборная субота); *уласна вяселле* (выраб каравая, пасад, прыезд дружыны жаніха па нявесту, вясельнае застолле, дзяльба каравая, ад'езд да дому маладога, сустрэча маладых, вяселле ў хаце маладога); *паслявясельны этап* (пярэзвы – узаемныя гасцяванні маладых, іх бацькоў і сваякоў). Вясельныя «чыны» і абрадавая рэгламентацыя іх паводзін.

Гістарычны генезіс і рэгіянальныя адметнасці вясельных цырымоній у Беларусі. Правядзенне вяселля па старажытным стаўбавым рытуале (паўночна-ўсходняе Падзвінне); вясельнае дзейства па каравайным рытуале (пераважнае распаўсюджанне ў Беларусі).

*Тэма 16. Сістэматызацыя абрадавых цырымоній
ушанавання продкаў*

Абрадавыя цырымоніі ўшанавання продкаў: пахавальныя звычаі ў Беларусі; памінанне памерлых (памінкі сітуацыйныя (на 3, 9, 40 дзень пасля пахавання) і каляндарныя (Дзяды масленічныя, велікодныя, траецкія, купальскія, восеньскія, зімовыя (тры куцці на Каляды).

Абрадавыя рэгламентацыі паводзін удзельнікаў азначаных памінальных цырымоній.

*Тэма 17. Пазаабрадавыя побытавыя практыкі
сямейна-родавага цыкла*

Пазаабрадавыя практыкі ў кантэксце рэгулявання сямейна-родавых узаемаадносін.

Творы фальклорнага дзяцінства (пацешкі, калыханкі, лічылкі, дражнілкі, гульні, карагоды) як школа маральнага, эстэтычнага выхавання, псіхафізічнага развіцця дзіцяці і як фактар уключэння яго ў соцыум. Вершаваныя і пражайныя, песенныя, гульніавыя і негульніавыя жанры дзіцячага фальклору, іх функцыянальнае прызначэнне і мастацкія асаблівасці.

Танцавальна-гульніавыя ігрышчы, якія спрыялі знаёмству хлопцаў і дзяўчат. Абрадавыя і прымеркаваныя па часе і абставінах гульні нежанатай моладзі («Яшчар», «Бахар», «Жаніцьба Цярэшкі», «Халімон», «Падушачка», «Удавец», «Цяцэрка», «Баяры», інш.). Вусна-паэтычная і музычна-харэаграфічная аснова танцавальна-гульніавых ігрышчаў. Прыпеўкі да традыцыйных танцаў.

Пазаабрадавыя і прымеркаваныя па часе і абставінах бяседы, гасцяванні, вячоркі і вечарыны. Провады ў войска. Музычна-песенная аснова традыцыйнай бяседы ў Беларусі. Тэматычныя групы песень, выконваемых у бяседзе: сямейна-бытавыя, любоўныя, лірычныя баллады, сацыяльна-бытавыя, жартоўныя, гульніавыя і танцавальна-прыпевачныя. Эмацыянальны змест і драматургія казацка-сялянскай сацыяльнай лірыкі. Традыцыі сольнага і харавога выканальніцтва.

Раздзел III. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка і ўвасабленне традыцыйных абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык

Тэма 18. Рэжысёрскі аналіз традыцыйнага абраду

Гісторыка-рэтраспектыўны аналіз развіцця народных свят і абрадаў як старажытных містэрый. Выяўленне агульнанацыянальных заканамернасцей, рэгіянальных і мясцовых адметнасцей абраду.

Рэжысёр і рэжысёрскае майстэрства. Рэжысёрскі аналіз традыцыйнага абраду: ідэйна-тэматычны аналіз; архітэктоніка абраду як паслядоўнасць разгортвання яго функцыянальна-семантычных кодаў у прасторы і часе; суразмернасць, лагічнасць альбо кантраснасць частак (этапаў) абрадавай дзеі; умоўна прымеркаваная да абраду рэкрэацыйная частка (танцавальна-гульніавая, бяседная). Рэжысёрскае бачанне абрадавай дзеі: вызначэнне звышзадачы, скразнога дзеяння абраду і яго рытуалаў-складнікаў.

Тэма 19. Сцэнарнае праектаванне абрадавай дзеі

Структура абраду ў кампазіцыйнай пабудове: пралог, экспазіцыя, завязка, развіццё дзеі, кульмінацыя, развязка, фінал. Сцэнарна-рэжысёрскія хады ўвасаблення абрадавай дзеі.

Асноўныя прынцыпы сцэнарнага праектавання мастацкай рэканструкцыі абрадавай дзеі: вызначэнне часу і месца правядзення абраду; прасторавае рашэнне (мізансцэніраванне) яго этапаў і іх асобных фрагментаў (зоны дзеяння – абрадавыя пляцоўкі, апорныя і перыферычныя пункты); вылучэнне абрадавых рытуалаў у адмысловыя тэматычныя часткі (музычна-вербальныя блокі); дэтальнае апісанне паслядоўнасці выканання пэўных дзеянняў з адпаведным песенным, вербальным, інструментальным, пластычным, атрыбутыўным суправаджэннем; прымеркаванасць да сакральнай абрадавай часткі свята рэкрэацыйнай пазаабрадавай (танцавальна-гульнявога ігрышча, бяседы з частаваннем). Рэпертуарны зборнік як метадычнае суправаджэнне сцэнарнага.

Сцэнарны фонд сцэнічнай адаптацыі і мастацкай рэканструкцыі беларускіх абрадавых свят (П. А. Гуд, А. А. Хатэнка, А. М. Аляхновіч, М. Ф. Макароў, І. І. Сучкоў, А. Я. Камінскі і інш.).

Тэма 20. Пастановачная работа па ўвасабленні абрадавай дзеі

Сінкрэтычны падыход да ўвасаблення абраду: у рэчышчы мастацкага рэканструявання, канцэртна-сцэнічнага відовішча.

Поліфункцыянальнасць прафесійнай кампетэнцыі арганізатараў традыцыйнага свята: здольнасць увасобіць сінкрэтызм усіх відаў фальклорнага мастацтва ў абрадавай дзеі як шматпланавую драматычную партытуру. Кананічнасць адпраўлення абраду паводле рэгіянальнага аўтэнтчнага ўзору і імправізацыя як феномен творчага самавыражэння выканаўцаў.

Рэпетыцыйны працэс з гуртамі-ілюстратарамі абраду. Тыпы рэпетыцый: застольная, планіровачная (т. зв. «у выгарадках»), рэпетыцыя асобных фрагментаў (музычных, харэаграфічных, вербальных), зводная, мантажная, прагонная, генеральная. Праца з гуртамі-ілюстратарамі над дакладным увасабленнем этнафоніі абраду.

Пастановачная работа і мастацкае ўвасабленне абрадавай дзеі. Работа з мастаком, музычным кіраўніком, харэографам па ўвасабленні абраду. Рэжысёрскія прыёмы актывізацыі ўспрымання публікі (вербальная, фізічная, мастацкая актывізацыя).

Вытворча-тэхнічныя пытанні арганізацыі і правядзення дзеі. Складанне каштарыса; выраб элементаў дэкаратыўнага афармлення, касцюмаў; камандзіровачныя выдаткі; харчаванне і размяшчэнне ўдзельнікаў праграмы; прызавы фонд; транспартныя выдаткі, непрадбачаныя выдаткі.

Тэма 21. Мастацкае рэканструяванне і сцэнічная інтэрпрэтацыя абрадавага і пазаабрадавага фальклору

Спецыфіка мастацкай рэканструкцыі абрадаў і пазаабрадавых побытавых практык у гарадскіх умовах. Пастаноўка свята ў дзвюх частках: абрадавай і прымеркаванай танцавальна-гульнявой. Спалучэнне тэхналогій пастановачнай работы і інтэрактыўнага ўзаемадзеяння з гледачом праз найбольш прыдатныя камунікацыйныя формы правядзення абраду (сумеснае выкананне карагода, гульні, песні, танца; антыфонныя спевы і інш.).

Спецыфіка канцэртна-сцэнічнай пастановачнай работы па ўвасабленні абрадавага і пазаабрадавага фальклору. Рэжысёрскае бачанне абрадавай і пазаабрадавай дзеі ва ўмовах сцэны. Прасторавое рашэнне асноўных этапаў і эпیزодаў сцэнічна адаптаванай дзеі. Сцэнарнае праектаванне канцэртнай праграмы паводле абрадавага і пазаабрадавага фальклору; стварэнне фалькларызаванай літаратурнай кампазіцыі.

Узоры сцэнічнай інтэрпрэтацыі абрадавага і пазаабрадавага фальклору аматарскімі калектывамі Беларусі.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Беларускі фальклор: энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. энцыкл., 2005–2006. – 2 т.
2. Вяселле: Песні: у 6 кн. / АН БССР, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ; склад. Л. А. Малаш. – Мінск, 1980–1988. – Кн. 1–6. – (Беларуская народная творчасць).
3. Гуд, П. А. Тэхналогія стварэння свята: вучэб. дапам. / П. А. Гуд. – 2-е выд. – Мінск : БДУКМ, 2008. – 224 с.
4. Гульні, забавы, ігрышчы / рэдкал.: А. С. Фядосік [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 1996. – 534 с.
5. Гурскі, А. І. Пазаабрадавая паэзія / А. І. Гурскі, Г. А. Пятроўская, Л. М. Салавей ; навук. рэд. А. С. Фядосік. – Мінск : Беларус. навука, 2002. – 564 с. – (Беларускі фальклор: Жанры, віды, паэтыка ; кн. 3).
6. Дзіцячы фальклор / рэд. К. П. Кабашнікаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1972. – 654 с.
7. Жаніцьба Цярэшкі / уклад. тэкстаў, уступ. арт. і камент. Л. М. Салавей. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 518 с.
8. Жартоўныя песні / АН БССР, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ; склад. І. К. Цішчанка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1974. – 728 с.
9. Камінскі, А. Я. Рэжысура традыцыйнага абраду: вучэб.-метад. дапам. / А. Я. Камінскі. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2009. – 112 с.
10. Ліцвінка, В. Д. Святы і абрады беларусаў / В. Д. Ліцвінка. – Мінск : Беларусь, 1997. – 176 с. : іл.
11. Беларускія народныя танцы, карагоды і гульні / уклад. В. С. Семянюкоў. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 125 с.
12. Беларусы : у 8 т. Грамадскія традыцыі / рэдкал.: В. М. Бялявіна [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 2002. – Т. 6. – 606 с. : іл.
13. Песні пра каханне / АН БССР, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы ; склад. І. К. Цішчанка ; рэд. А. С. Фядосік. – Мінск : Навука і тэхніка, 1978. – 378 с. – (Беларуская народная творчасць).
14. Прыпеўкі / склад. І. К. Цішчанка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1989. – 451 с. – (Беларуская народная творчасць).

15. Радзіны: Абрад. Песні / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы. – Мінск : Беларус. навука, 1998. – 635 с. – (Беларуская народная творчасць).

16. Сямейна-абрадавая паэзія. Народны тэатр / А. С. Фядосік, А. С. Емяльянаў, У. М. Сысоў, М. А. Каладзінскі ; навук. рэд. К. П. Кабашнікаў. – Мінск : Беларус. навука, 2001. – 422 с. – (Беларускі фальклор: Жанры, віды, паэтыка ; кн. 2).

17. Сямейна-бытавыя песні / склад. І. К. Цішчанка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1984. – 421 с. – (Беларуская народная творчасць).

18. Толстой, Н. И. К реконструкции древнеславянской духовной культуры (лингво- и этнографический аспект) / Н. И. Толстой, С. М. Толстая // Славянское языкознание / VIII Междунар. съезд славистов, Загреб-Любляна, сент. 1978 г. – М. : Наука, 1978. – 469 с., 1 л. карт.

19. Традыцыйная мастацкая культура беларусаў : у 6 т. / Т. Б. Варфаламеева [і інш.]; склад. Т. Б. Варфаламеева. – Мінск : Беларус. навука, 2004. – Т. 2 : Віцебскае Падзвінне. – 910 с.

20. Традыцыйная мастацкая культура беларусаў: у 6 т. / В. І. Басько [і інш.]. – Мінск : Выш. шк., 2006. – Т. 3 : Гродзенскае Панямонне. – 608 с.

21. Традыцыйная мастацкая культура беларусаў : у 6 т. / Т. Б. Варфаламеева [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 2001. – Т. 1 : Магілёўскае Падняпроўе. – 790 с.

Дадатковая

1. Беларускі фальклор у сучасных запісах. Традыц. жанры: Брэсц. вобл. / склад. В. А. Захарава. – Мінск : Выд-ва БДУ, 1973. – 301 с.

2. Беларускі фальклор у сучасных запісах: Традыц. жанры: Гомел. вобл. / уклад. В. А. Захарава [і інш.] ; уклад. муз. часткі У. І. Раговіч. – Мінск : Універсітэцкае, 1989. – 384 с. : іл., нот. іл.

3. Беларускі фальклор у сучасных запісах: Традыц. жанры: Мінск. вобл. / уклад. В. Д. Ліцвінка ; уклад. муз. часткі Г. Р. Кутырова. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – 477 с.

4. Беларускі фальклор у школе: дапам. для настаўніка / І. І. Сучкоў, Ф. І. Таранава, Л. У. Рута, В. В. Куржалава. – Мінск : Нар. асвета, 1996. – 176 с.

5. Беларускія традыцыйныя абрады і святкаванні: метаад. рэж. для сярэдніх спец. нав. устаноў. – Мінск, 1991. – 28 с.
6. Беларускія народныя абрады / склад., навук. рэд. і прадм. Л. П. Касцюкавец. – Мінск : Беларусь, 1994. – 128 с.
7. Грамадскі быт і культура гарадскога насельніцтва Беларусі / В. К. Бандарчык, Л. І. Мінько, Г. І. Каспяровіч [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1990. – 248 с. : іл.
8. Грамадскі быт і культура сельскага насельніцтва Беларусі / В. К. Бандарчык, Л. І. Мінько, Г. І. Каспяровіч [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 256 с. : іл.
9. *Грымаць, А. А.* Народная педагогіка беларусаў / А. А. Грымаць, Л. М. Варанецкая, У. В. Пашкевіч. – Мінск : Ул. М. Скакун, 1999. – 256 с.
10. Дзіцячы фальклор: зб. фальклорных матэрыялаў / рэдкал.: У. А. Васілевіч [і інш.]. – Мінск : БДПУ, 2006. – 359 с.
11. Сацыяльна-педагагічны патэнцыял беларускіх свят і абрадаў: вучэб.-метаад. дапам. / аўт.-склад.: Т. І. Кухаронак, В. Г. Кухаронак. – Мінск : БДПУ, 2005. – 108 с.

Кіна-, відэаграфія

1. Голоса веков / сцен. З. Можейко. – Беларусьфільм, ВА «Летапіс», 1979.
2. Память столетий / сцен. З. Можейко. – Беларусьфільм, ВА «Летапіс», 1982.
3. Пранясі, Божа, хмару / сцэн. З. Мажэйкі. – Беларусьфільм, ВА «Летапіс», 1990.
4. Рух зямлі / сцэн. З. Мажэйкі. – Беларусьфільм, ВА «Летапіс», 1999.
5. Мужчынскі рой / сцэн. Г. Тавлай, рэж. С. Гайдук. – РУП «Белвідыяцэнтр», 1995.
6. Мотальскія байкі / сцэн. і рэж. В. Пестаў. – РУП «Белвідыяцэнтр», 1990.
7. Карагод / сцэн. М. Козенка, рэж. і апер. А. Шклярэўскі. – РУП «Белвідыяцэнтр», 1995.
8. Беларускае адзенне / сцэн. Р. Гамзовіч, рэж. А. Дыбча. – ТА «Радавод» Белтэлерадыёкампаніі, 1998.
9. Былічкі / сцэн. Р. Гамзовіч. – ТА «Радавод» Белтэлерадыёкампаніі, 1996.
10. Вяселле ў Моталі. Абрад «свахі» / сцэн. Р. Гамзовіч, рэж. М. Зарэмба. – ТА «Радавод» Белтэлерадыёкампаніі, 1998.

11. Жураўка / сцэн. Р. Гамзовіч, рэж. А. Дыбча. – ТА «Радавод» Белтэлерадыёкампаніі, 1999.

12. Культ продкаў / сцэн. Р. Гамзовіч, рэж. А. Дыбча. – ТА «Радавод» Белтэлерадыёкампаніі, 1997.

13. Культ продкаў / сцэн. Р. Гамзовіч, рэж. А. Дыбча. – ТА «Радавод» Белтэлерадыёкампаніі, 1998.

14. Стравы на Дзяды / сцэн. Р. Гамзовіч, рэж. А. Дыбча. – ТА «Радавод» Белтэлерадыёкампаніі, 1998.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Пералік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі

Для дыягностыкі прафесійных кампетэнцый, выяўлення ўзроўню засваення ведаў і ўменняў па дысцыпліне рэкамендваны наступны інструментарый:

- падрыхтоўка вербальных і мультымедыйных прэзентацый;
- падрыхтоўка пісьмовых кантрольных работ (заданняў);
- напісанне рэфератаў па асобных раздзелах дысцыпліны;
- напісанне дакладаў на навуковыя канферэнцыі па асобных тэмах дысцыпліны;
- пашпартызацыя і сістэматызацыя фальклорных узораў;
- сцэнарнае праектаванне абрадавай (пазаабрадавай) дзеі;
- прэзентацыя мастацкай рэканструкцыі абрадавай (пазаабрадавай) дзеі;
- вуснае апытанне студэнтаў на семінарах па распрацаваных тэмах;
- залік;
- экзамен;
- курсавая работа.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работа выконваецца ў любой рэкамендаванай форме па агульным напрамку «рэгіянальная разнастайнасць прыярытэтаў фальклорнай дзейнасці» па адной з тэм, якія прыведзены ніжэй. Яна павінна мець тытульны ліст, асноўную частку і спіс літаратуры.

Тэматыка самастойнай работы з'яўляецца абавязковай, але студэнт мае права звузіць ці пашырыць абраную тэму. Пры напісанні работы можна выкарыстоўваць літаратуру па курсе.

Формы выканання самастойнай работы:

- напісанне рэферата (не менш 12 старонак);
- распрацоўка візуальнай прэзентацыі (не менш 12 слайдаў);
- распрацоўка аўдыявізуальнай прэзентацыі (не карацей за 2 хвіліны дэманстрацыі);
- пашпартызацыя і сістэматызацыя фальклорных узораў (абрадавая карта свята);
- сцэнарнае праектаванне абрадавай (пазаабрадавай) дзеі;
- складанне рэпертуарнага зборніка мастацкай рэканструкцыі абрадавай (пазаабрадавай) дзеі.

Прыкладныя тэмы для самастойнай работы:

1. Абрад і рытуал у традыцыйнай культуры.
2. Спеўная суполка як аб'ект даследаванняў.
3. Абрадавая карта Падняпроўя.
4. Абрадавая карта Палесся.
5. Абрадавая карта Цэнтральнай Беларусі.
6. Абрадавая карта Падзвіння.
7. Абрадавая карта Панямоння.
8. Мастацкая рэканструкцыя абрадавай (пазаабрадавай) дзеі на рэгіянальнай дакументальнай аснове.
9. Этнаэкалогія і традыцыйныя абрады.
10. Этнапедагагіка і традыцыйныя абрады.
11. Нарматыўныя дакументы пра захаванне фальклору.

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Адзнака	Паказчыкі адзнакі
1 (адзін)	Веданне студэнтам асобных фактаў, з’яў і тэрмінаў вывучаемай дысцыпліны. Невыкананне практычных заданняў па дысцыпліне
2 (два)	Устойлівая фіксацыя ў памяці студэнта асобных фактаў, з’яў і тэрмінаў вывучаемай дысцыпліны. Невыкананне практычных заданняў па дысцыпліне
3 (тры)	Аднаўленне студэнтам часткі праграмага матэрыялу па памяці. Ізаляванасць ведаў па асобных тэмах. Нездавальняючае выкананне практычных заданняў па дысцыпліне
4 (чатыры)	Недастаткова сістэмнае ўсведамленне студэнтам вывучаемай дысцыпліны (крытэрыяў сістэматызацыі і пашпартызацыі фальклорнага матэрыялу). Веданне навукова-метадычнай літаратуры. Наяўнасць істотных памылак у арганізацыі фальклорнай дзейнасці. Нездавальняючае выкананне практычных заданняў па дысцыпліне
5 (пяць)	Усведамленне большай часткі праграмага вучэбнага матэрыялу (спецыфікі арганізацыі фальклорнай дзейнасці; сцэнарнага праектавання і рэжысуры традыцыйных абрадаў і побытавых практык). Наяўнасць неістотных памылак у арганізацыі фальклорнай дзейнасці
6 (шэсць)	Сістэмнае ўсведамленне большай часткі праграмага вучэбнага матэрыялу. Веданне асноўнай навуковай літаратуры і метадычнага фонду па дысцыпліне. Наяўнасць неістотных памылак у арганізацыі фальклорнай дзейнасці
7 (сем)	Поўныя, трывалыя веды. Разгорнутае апісанне і тлумачэнне аб’ектаў вывучэння, раскрыццё праблем арганізацыі фальклорнай дзейнасці. Уменне аналізаваць вучэбны працэс. Наяўнасць неістотных памылак у арганізацыі фальклорнай дзейнасці
8 (восем)	Поўныя, трывалыя, глыбокія веды, уменні і навыкі па арганізацыі фальклорнай дзейнасці ў розных сацыяльна-ўзроставак групак. Свабоднае аперыраван-

	не вучэбным матэрыялам дысцыпліны. Раскрыццё сутнасці тэарэтычных пытанняў і практычнай скіраванасці дысцыпліны, пацверджанае аргументамі і фактамі. Веданне асноўнай і дадатковай літаратуры па дысцыпліне, аўдыявідэаграфіі фальклору. Наяўнасць неістотных памылак у арганізацыі фальклорнай дзейнасці
9 (дзевяць)	Усведамленне студэнтам форм і метадаў мастацка-практычнай фалькларыстыкі, акрэсленых у сучаснай культурна-адукацыйнай прасторы. Раскрыццё сутнасці тэарэтычных пытанняў і практычнай скіраванасці дысцыпліны, пацверджанае аргументамі і фактамі. Уменне самастойна ажыццяўляць працэс арганізацыі фальклорнай дзейнасці на высокім культуралагічным і мастацкім узроўні. Веданне асноўнай і дадатковай літаратуры, аўдыявізуальных этнаграфічных матэрыялаў па дысцыпліне і ўменне карыстацца імі па акрэсленых пытаннях
10 (дзесяць)	Глыбокае асэнсаванне праблем арганізацыі фальклорнай дзейнасці ў сучаснай культурна-адукацыйнай прасторы. Разуменне студэнтам агульнатэарэтычных пытанняў і практычных захадаў па ахове і пераемнасці традыцыйнай культуры на сучасным этапе. Уменне прымяняць свае веды, уменні і навыкі ў кантэксце прафесійнай дзейнасці, аналізаваць з'явы бытавання і трансфармацыі традыцыйнай культуры, карыстацца навуковай літаратурай па традыцыйнай культуры, праблемах і перспектывах яе бытавання і асэнсавання. Інавацыйныя падыходы ў арганізацыі фальклорнай дзейнасці ў сучасным грамадстве

Вучэбнае выданне

МЕТОДЫКА АРГАНІЗАЦЫІ ФАЛЬКЛОРНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

*Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці 1-18 01 01 Народная творчасць (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці
1-18 01 01-05 Народная творчасць (фальклор)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар Л. М. Мельнік

Падпісана ў друк 2015. Фармат 60x84 ¹/₁₆.
Папера офісная № 2. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,69. Ул.-выд. арк. 1,11. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.